

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی
پایان نامه جهت اخذ دانشنامه کارشناسی ارشد

موضوع :

بررسی عملکرد استراتژیهای توسعه اقتصادی اران طی برنامه های سوم , چهارم و پنجم عمرانی

استاد راهنما: دکتر محمدرضا شریف آزاده

استاد مشاور: دکتر مرتضی قره باغیان

نگارش: روح الله بیات

سال تحصیلی: بهمن ۱۳۷۱

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول : شناخت تئوریک (۱)

۱-۱- عنوان فرضیات

۱-۲- تعریف استراتژی

۱-۳- استراتژی و توسعه اقتصادی

(توجه به تفاوت توسعه از رشد)

فصل دوم : بررسی برنامه های عمرانی سوم و چهارم و پنجم

۲-۱- تاریخچه برنامه ریزی در ایران

۲-۲- شرایط اقتصادی سیاسی قبل از برنامه سوم

۲-۳- برنامه سوم و اهداف آن

۲-۳-۱- اهداف و عملکرد بخش کشاورزی

۲-۳-۲- اهداف و عملکرد بخش صنعت و معدن

۲-۳-۳- اهداف و عملکرد بخش نفت

- ۲-۳-۴- اهداف و عملکرد بخش صادرات و واردات
- ۲-۳-۵- مرور کلی بر عملکرد برنامه سوم
- ۲-۴- برنامه چهارم و اهداف آن
- ۲-۴-۱- اهداف و عملکرد بخش کشاورزی
- ۲-۴-۲- اهداف و عملکرد بخش صنعت
- ۲-۴-۳- اهداف و عملکرد بخش صادرات و واردات
- ۲-۴-۴- اهداف و عملکرد بخش نفت و گاز
- ۲-۴-۵- عملکرد کلی برنامه چهارم
- ۲-۵- برنامه پنجم و اهداف آن
- ۲-۵-۱- اهداف و عملکرد بخش کشاورزی
- ۲-۵-۲- اهداف و عملکرد بخش صنعت و معدن
- ۲-۵-۳- اهداف و عملکرد بخش نفت و گاز
- ۲-۵-۴- اهداف و عملکرد بخش صادرات و واردات
- ۲-۵-۵- عملکرد کلی برنامه پنجم
- ۲-۶- یادداشتهای فصل

فصل سوم : بررسی استراتژیهای توسعه اقتصادی در برنامه ها

- ۳-۱-۱- برنامه سوم و استراتژی توسعه اقتصادی
- ۳-۱-۲- عملکرد استراتژی برنامه سوم (تامل اصلاحات ارضی)
- ۳-۲-۲- برنامه چهارم و استراتژی توسعه اقتصادی
- ۳-۲-۲- عملکرد استراتژی در برنامه چهارم
- ۳-۳-۱- استراتژی برنامه پنجم اولیه
- ۳-۳-۲- استراتژی برنامه تجدید نظر شده پنجم
- ۳-۳-۳- عملکرد استراتژی برنامه پنجم
- ۳-۴- نتیجه
- ۳-۵- تنگناهای توسعه اقتصادی در طول سه برنامه
- ۳-۶- سخن آخر
- ۳-۷- یادداشتهای فصل سوم

بخش ضمیمه

- ۱-۰-۱- تاریخچه , فلسفه تعریف و مشخصات استراتژی
- ۲-۰-۱- استراتژی اقتصاد (شامل تعریف و مشخصات استراتژی توسعه اقتصادی)
- ۳-۰-۱- انواع استراتژی رشد و توسعه
- ۱-۳-۱- استراتژی جایگزینی واردات
- ۲-۳-۱- استراتژی توسعه صادرات
- ۳-۳-۱- استراتژی جایگزینی صادرات
- ۴-۳-۱- استراتژی رشد متعادل
- ۵-۳-۱- استراتژی رشد نامتعادل
- ۶-۳-۱- استراتژی تحول کشاورزی و توسعه روستایی
- ۷-۳-۱- استراتژی صنایع سنگین
- ۸-۳-۱- استراتژی تولید کالاهای اساسی
- ۹-۳-۱- استراتژیهای توسعه برون زا
- ۱۰-۳-۱- استراتژیهای توسعه درون زا
- ۱-۰-۳-۱- اسلام , توسعه اقتصادی و استراتژی توسعه درون زا
- ۴-۰-۱- یادداشتهای بخش ضمیمه
- ۵-۰-۱- فهرست منابع و ماخذ

مقدمه :

امروزه استراتژی(۱) یک واژه مصطلحی شده است و در محافل مختلف به صور مختلف از "استراتژی" صحبت می شود. در "توسعه اقتصادی" نیز همچون سایر حیطه های تفکر بشری استراتژی جایگاه خاصی را بدست آورده است.

داشتن استراتژی در توسعه اقتصادی بیانگر حرکت منطقی، عقلایی، منسجم و مطمئن بسوی "هدف" در درازمدت می باشد و برای رسیدن به همچنین "هدفی" ابزارها و امکانات در اختیار استراتژیست ها قرار می گیرد.

بدون داشتن "استراتژی" رسیدن به "هدف" همچون "پرتاب تیر در تاریکی" است. باید دانست که "استراتژی" مفهومی جدای از تاکتیک دارد و چه بسا ما در رسیدن به توسعه اقتصادی دائما از تاکتیک هایی استفاده می نماییم و چنین فکر می کنیم که دارای "استراتژی واحدی" هستیم. از این رو سالها می گذرد و ما هرگز به "هدف" توسعه نمی رسیم. بنابراین در "استراتژی" بایستی از دو امر مهم غافل باشیم :

اول داشتن "هدفگ" و دوم "حرکت" به سمت هدف.

بی توجهی به هر یک از موارد فوق شکست قطعی را به همراه خواهد داشت. امروزه قدرتهای بزرگ حرکاتشان از روی حساب و کتاب است یعنی اینکه دارای "استراتژی" می باشند. اضمحلال تدریجی و شکست نهایی اتحاد جماهیر شوروی یک اتفاق ساده نبوده است، بلکه حاصل تلاش ۷۰ دهه استراتژیست های نظام سرمایه داری بوده است. بر اساس این استراتژی گاهی شاهد این بوده ایم که شوروی را درکنار خودشان بعنوان یک کشور متفق می پذیرند و روز بعد این کشور نوک حمله متفقین در "جنگ سرد" قرار می گیرد. بر اساس این استراتژی گاهی پیمانهای انهدام سلاحهای اتمی با شوروی به امضا می رسد، گاهی دیگر "جنگ ستارگان" مطرح می شود و در نهایت "شوروی" را به زانو در می آورند و از صفحه روزگار به کلی حذف می کنند.

به یاد داشته باشیم که آنها قبلا "در اضمحلال" امپراطوری عثمانی "نیز از یک "استراتژی" پیروی می کردند و موفق هم شدند.

و اینک ما در برابر "استراتژی" آنها قرار گرفته ایم. آنها تصمیم دارند "اسلام" را شکست دهند زیرا استراتژی "نظام نوین جهانی" تنها با یک مانع جدی به نام "اسلام" روبرو شده است. و این یک جنگ رودر رو می باشد. به یاد داشته باشیم در جنگ ها هر طرفی که استراتژی داشته باشد آن طرف پیروز خواهد شد اگر ما "استراتژی" نداشته باشیم پیروزی آنها قطعی خواهد بود. در حال حاضر ما می توانیم یک استراتژی ملی داشته باشیم و در راستای این استراتژی ملی با یک استراتژی توسعه اقتصادی "می توانیم به مقابله با دشمن بپردازیم.

"انشالله"

۱- استراتژی مترادف با واژه " راهبرد" در زبان فارسی و کلمه " سوق الجیشی " در زبان عربی می باشد , ما در این رساله بخاطر مصطلح بودن بیش از حد واژه استراتژی از واژه اخیر استفاده خواهیم کرد.